

УДК 372. 874

Краснова Наталія Миколаївна,
методист Рівненського ОІППО, відмінник освіти України,
Дзюра Руслана Антонівна,
вчитель Великоомелянського НВК «Школа – гімназія», Рівненська обл.

ФОРМУВАННЯ СВІТОВІДОБРАЖЕННЯ В УЧНІВ ЗАСОБАМИ ДЕКОРАТИВНО-ПРИКЛАДНОГО МИСТЕЦТВА

У статті розкривається роль декоративно-прикладного мистецтва у формуванні відображення навколишнього світу в учнів основної школи, представлено методичні рекомендації щодо проведення занять на прикладі уроку в 5-му класі «Цей невпізнаний звичайний світ. Аранжування квітів. Ікебана» (компонент «Образотворче мистецтво») інтегрованого курсу «Мистецтво» в загальноосвітній школі, з організації пошукової роботи учнів, евристичної бесіди, мистецької розповіді, слайдопрезентації та групової практичної роботи.

Ключові слова: уроки декоративно-прикладного мистецтва, учні 5-х класів, аранжування квітів, ікебана.

Наше суспільство в майбутньому буде таким, які уявлення про світ ми виховаємо в своїх дітях сьогодні.

Особистісною формою відображення навколишнього світу, процесом і результатом творчості, втіленням і вираженням творчої індивідуальності людини є мистецтво. Серед різних його видів виокремлюється образотворче мистецтво з його здатністю відтворювати картину світу в художніх образах живопису, графіки, декоративно-ужиткового мистецтва, скульптури. Завдяки цій специфіці забезпечується можливість особистості виражати своє ставлення до навколишнього світу, що значною мірою впливає на світогляд учнів 5–7 класів, які прагнуть до самореалізації образотворчими засобами (А. Бакушинський, С. Большакова, С. Коновець, Р. Кропіна, І. Люц, Б. Неменський). У цей віковий період (10–13 років) закладається система стосунків з навколишнім світом, що породжує підліткову картину світу (О. Іванюта, С. Симоненко, В. Цвіркун); формуються уявлення про власний внутрішній світ (В. Демиденко, О. Зонтов); активізуються світоглядні процеси (І. Бех, Л. Божович, І. Кон, Е. Еріксон); відбувається пізнання себе і навколишньої дійсності через почуття (Л. Виготський, Д. Ельконін, Ж. Піаже) і в спілкуванні (Д. Ельконін, І. Зимня, І. Зязюн, А. Петровський); провідною потребою стає усвідомлення власних здібностей (В. Давидов, А. Маркова, Л. Масол, В. Моляко, О. Леонтьєв).

3-поміж досліджень образотворчої діяльності підлітків вирізняються ті, в яких висвітлено питання періодизації дитячої образотворчості (А. Бакушинський, Л. Виготський, Г. Кершенштейнер, В. Штерн); творчого розвитку учнів (І. Демченко, Г. Сотська); формування образу в художньо-графічній діяльності підлітків (М. Кириченко, Р. Кропіна, Н. Череповська). Саме в підліт-

ковому віці, коли учень здатний аналізувати, порівнювати, узагальнювати свій зоровий досвід і стає чутливий до мистецтва, особливого значення набуває образотворча діяльність, яка є способом вираження власних думок, переживань і уявлень за допомогою різноманітних художніх засобів, створення художніх образів. У цей період (5–7 клас) формуються уміння естетично сприймати та оцінювати дійсність на основі розвитку фантазії, уявлення; сприйняття візуальної інформації має специфічний образний зміст, який передається через форму, розташування і співвідношення предметів, характер нанесення графічних знаків і символів, характеристики кольору, світлості; з'являється тінь та світло, перспекція, перспектива; об'єкти, що відображуються, набувають об'ємності; створюються схожі на оригінал зображення; з'являється різноманітність і оригінальність художніх ідей та прийомів вирішення образів.

На важливій ролі декоративно-прикладного мистецтва як засобу відображення дійсності наголошували вчені Є. Антонович, А. Аронов, В. Бойчук, М. Каган, Л. Масол, Г. Мельник, В. Мусієнко, Н. Ничкало, Л. Оршанський, В. Тименко, В. Титаренко, які вбачали в ньому унікальну виховну систему, що формує творчий спосіб мислення, позитивно впливає на розвиток свідомості учнів та організацію їхнього способу життя. Твори цих видів мистецтва допомагають виховувати певну культуру сприйняття матеріального світу, глибокі пізнати художньо-виразні засоби інших видів образотворчого мистецтва, сприяють формуванню естетичного ставлення до дійсності [1; 2].

Декоративно-прикладне мистецтво з прадавніх часів живе й розвивається на основі спадковості традицій як колективна художня діяльність, що завдяки особливій близькості до життя надзвичайно сильно впливає на почуття людей. Воно щонайповніше поєднує здобутки тра-

диційної матеріальної та духовної культури народу, торкаючись також і сфери знань, естетичних поглядів, смаків, етичних переконань; виступає одним із джерел, яке дозволяє зрозуміти особливості менталітету народу, збагнути особливості сприйняття та осмислення ним своєрідності свого буття; відзначається багатством художніх засобів, за допомогою яких втілюються певні ідеї відродження об'єктивного життя народу. Декоративне мистецтво має свою специфіку. Твори декоративно-прикладного мистецтва відображають дійсність через «видовий» образ, що дає зображення в дуже загальних формах. Незважаючи на цю обмеженість художніх засобів, усякий твір прикладного мистецтва є образом людських почуттів, бажань, прагнень, думок [1; 2].

Знайомство школярів з творами декоративно-прикладного мистецтва надзвичайно розширює їхню творчу фантазію, розвиває уяву, сприяє вихованню національної самосвідомості, забезпечує психологічну і практичну підготовку підлітків до трудового життя, духовно збагачує їх, прилучає до народної культури.

Мета статті полягає в розкритті окремих аспектів формування відображення навколишнього світу в учнів основної школи засобами декоративно-прикладного мистецтва, що реалізується під час навчання образотворчого мистецтва в школі, та наданні автором методичних рекомендацій щодо цього.

На заняттях із декоративно-прикладного мистецтва учні не лише вивчають багатовікову спадщину народу, а й учаться самостійно створювати красу навколо себе, що сприяє їхньому естетичному й усебічному розвитку. Завдання вчителя полягає в тому, щоб навчити школярів розкривати багатогранність внутрішнього змісту твору прикладного мистецтва. Практична робота над художніми виробами дає змогу розвинути в учнів здатність до просторово-композиційної діяльності та художньо-образного мислення. Образотворча діяльність учнів на уроках декоративно-прикладного мистецтва включає різноманітні форми вираження свого ставлення до світу речей: за творами народного мистецтва учні пізнають традиції, звичаї, особливості життя народу, прилучаються до нього; малюють за спостереженням відповідні об'єкти флори і фауни, стилізують (декоративно спрощують) їх та оздоблюють узорами предмети побуту [3].

Окремі аспекти методики формування відображення навколишнього світу в учнів основної школи розкриємо на прикладі уроку в 5-му класі (компонент «Образотворче мистецтво») інтегрованого курсу «Мистецтво» (автори: Л. Масол, О. Гайдамака, О. Комаровська, І. Руденко) «Цей невпізнаний незвичайний світ. Аранжування. Ікебана», де п'ятикласники не тільки знайомляться з мистецтвом фтодизайну, особливостями традиційного японського мистецтва ікебани, основними

принципами та законами аранжування квітів, а й набувають практичних навичок складання і оформлення композиції з квітів та інших природних матеріалів; це сприятиме розвитку образного мислення та естетичного смаку, вихованню шанобливого ставлення до природи.

Істотну роль у розробці змісту уроку відіграла активізація інтересу учнів до образотворчої діяльності. На підготовчому (пошуковому) етапі вивчення теми учитель об'єднав школярів у групи: 1-ша група «Мистецтвознавці» – відповідала за збирання інформації про історію аранжування квітів та мистецтво ікебани; 2-га група «Фотографи» – добирала візуальний ряд до уроку: фотографії різних композицій з квітів; 3-тя «Графічні редактори» – готувала комп'ютерну презентацію, досліджуючи тему в літературних та інтернет-джерелах; 4-та група «Майстри» – готувала роздатковий матеріал (квіти, гілки, вази) та пам'ятку про правила створення квіткових композицій «Форми букетів і композиції».

У роботі з п'ятикласниками було використано методи: *аналіз* – пошук та збирання необхідної інформації, фотота відеоряду; *синтез* – планування та створення комп'ютерної презентації та коментарів до слайдів, що є одним із напрямків діяльності та важливим етапом у процесі формування відображення світу, адже дає можливість учням проявити себе в дослідницькій роботі. У процесі пошукової роботи відбувалася соціальна адаптація підлітка, оскільки через особисте ставлення до проблеми виявлялася його потреба в комунікації зі світом, опанування засобами та способами взаємодії з оточуючими. Такий комплексний підхід до вивчення теми дає можливість скласти об'єктивне уявлення про явище, що вивчається, про ступінь відображення природи в мистецтві.

Таким чином, наприкінці пошукового етапу роботи над темою учнями було зроблено висновок, що в сучасному розумінні букет – це композиція, складові елементи якої не просто квіти, а їхній колір, співвідношення ліній, пропорцій, форм, характер вази (форма, фактура, розмір), додатковий матеріал для аранжування. Майстерно виготовлений букет – це справжня симфонія барв, витвір мистецтва.

На початку уроку доцільно ввести школярів у атмосферу чарівного, навіть фантастичного міста – країни квітів, використовуючи метод емоційної драматургії. Для того, щоб підсилити емоційний вплив на учнів у класі, можна організувати виставку з експонатів, що були зібрані під час пошукового етапу учнями групи «Фотографи», а саме: фото, відео-, аудіоматеріали, ікебани, виготовлені майстрами декоративно-прикладного мистецтва та учнями тощо. П'ятикласники розташували експонати для візуального огляду на двох площинах експозиції: на вертикальній площині – фото та текстові ма-

теріали, на столах – квіткові композиції.

Квіти завжди надихали митців на творчість: художники «продовжували їхнє життя» у творах живопису (Катерина Білокур, Георгіуса Якоб, Ян Ван Оса), поети та письменники оспівували їхню красу словом, народ складав про них легенди та пісні, а народні майстри звеличували красу квітів у творах декоративно-прикладного мистецтва (соломка, вишивка, різьблення, витинанки тощо). Квіти пробуджують у людині любов до добра, створюють особливу ауру, затишок. Краса квітів допомагає створити неповторний настрій в оселі, наповнює інтер'єр гармонією.

На цьому етапі була запропонована евристична бесіда під час якої за допомогою вміло поставлених запитань учитель спонукає учнів самостійно, на основі своїх знань, уявлень, життєвого досвіду, спостережень висловити власну думку: «Як ви думаєте, чому квіти так привертають увагу людини? Чому ми любимо милуватися ними не тільки на лузі чи клумбі, а й прикрашаємо ними своє житло? Для чого люди прикрашають інтер'єри квітковими композиціями? Які з квіткових композицій, представлених у класі, вам подобаються більше, чому? Назвіть свою улюблену квітку й розкажіть, що саме вас у ній вразило (форма, колір, ареал зростання тощо). Чи має значення підбір кольорів у букеті?».

Після цього вчитель має підсумувати дитячі судження та підвести п'ятикласників до висновку, що букет є виразом емоцій, почуттів людини, він створюється відповідно до призначення і його складові – самі квіти, ваза, композиція, додатковий матеріал для аранжування – є мовою, що виражає певний зміст без слів. Цікавою формою роботи для учнів стане гра: «Відгадай призначення букету» (вчитель готує слайди із фотографіями різних букетів, що традиційно існують у культурах різних країн – весільні, ритуальні, букети-запрошення, офіційні та ін.) і пропонує учням розповісти про їх значення тільки на основі сприймання фото.

Наступний етап, до якого долучилися п'ятикласники, – розповідь про історію аранжування квітів та мистецтво ікебани, яку підготувала група «Мистецтвознавці». До цієї групи увійшли учні, які зацікавилися фактами з історії аранжування квітів та створення квіткових композицій. У ході підготовки «Мистецької подорожі» вони вивчали літературу історичного, культурного та мистецтвознавчого характеру. Ознайомлюючи з мистецтвом аранжування квітів, варто підкреслити, що археологічні розкопки підтверджують використання людиною квітів ще в бронзовому віці. Спочатку їх використовували для культових обрядів, прикрашали ними храми, палаци. Згодом почали складати та дарувати букети. Перші квіткові композиції виявлені вченими в слідах древніх цивілізацій Єгипту, Греції та Риму. Уже в той час мистецтво

зі складання гірлянд і вінків з рослинних матеріалів цінувалося дуже високо, а люди, що опанували цим мистецтвом досконало, вважалися художниками. На грудях мумії фараона Тутанхамона лежав вінок із польових квітів, а єгипетські фрески, що дійшли до нас, розповідають про використання квіткових композицій у релігійних ритуалах. Стародавні греки та римляни прикрашали квітами святкування і змагання, оселі та громадські будівлі. Згадки про оздоблення квітами храмових приміщень зустрічається і в давніх буддистських трактатах.

У XIV ст. невеличкими букетами-бутоньєрками жінки прикрашали корсаж сукні, чоловіки прикріплювали їх до петлиць. Букети як подарунок з'явилися у XVI ст. Саме слово «букет» увійшло в ужиток у XVII ст. і означало з французької «сніпок, в'язанка». Спочатку букети складалися з прямих рослин: кропу, петрушки, кмину. Гості дарували їх господині, а вона прикрашала ними страву. У XIX ст. букети вже стали схожі на сучасні, звичні для нас. Вони були пишними й нагадували клумбу, декоровану стрічками, мереживом. У другій половині XIX ст. у Франції з'явився односторонній букет. Особливість його в тому, що букет зручно було ставити у вазу біля стіни. У Німеччині для букетів використовували не тільки живі квіти, а й засушені. У нас в країні до середини XVIII ст. переважала мода на букети в стилі «Вікторія» (круглий) або «Помпадур» (односторонній вертикальний).

Йшли роки, змінювалась мода. Не останню роль в мистецтві аранжування квітів зіграло японське мистецтво ікебана. Аранжувальник, створюючи ікебану, ставив за мету допомогти квітам проявити себе, свою красу, продовжити життя рослині, недарма слово «ікебана» в перекладі з японської означає «друге життя квітів».

Розширення художньо-мистецького досвіду учнів продовжилось під час перегляду комп'ютерної презентації, яку підготувала група «Графічні редактори» для супроводу усного повідомлення. Для покращення сприйняття презентації учні з допомогою сучасних інформаційних технологій створили набори електронних слайдів із використанням текстів, графічних зображень, аудіо- та відеофрагментів, зробили їх мультимедійними, динамічними, інтерактивними. Комп'ютерні презентації є різновидом *мультимедійних проєктів*. На слайдах представлено найбільш яскраві приклади квіткових композицій (ікебан), правила підбору квітів та кольорів у букеті. Під час перегляду слайдів презентації використовувалися прийоми колективного обговорення та коментар учителя.

Слайд 1. Японія – країна стародавнього мистецтва ікебани

Коментар до слайда. Японія – країна, де шанують, бережуть та оспівують природу, її красу. Над усе в Японії люблять квіти. Однією з найкрасивіших традицій Країни

Вранішнього Сонця можна назвати стародавнє мистецтво ікебани. Назва походить від слів «іке» – життя, «бана» – квітка. У широкому трактуванні «ікебана» — це створення художніх композицій із квіток і різних декоративних матеріалів: листя, стебел, коріння тощо. Японці не дарма вважають його національною гордістю свого народу. Так само, як всі інші напрямки мистецтва, японське створення композицій з рослин є творчим вираженням думок і почуттів. Компонентом слугує будь-який рослинний матеріал: гілки, листя, трави, мох, ягоди, кора дерева та квіти. У результаті поєднання даних елементів у вигляді природних форм, витончених ліній і сенсу, прихованого в спільному аранжуванні, створюється японська композиція, головною рисою якої є стислість, глибина й досконалість. Композиції у стилі ікебани не можна дарувати чи продавати, за винятком виготовлених у квітковому магазині. Розташовують ікебани, як правило, у головній кімнаті будинку. Відвідувач перш за все повинен привітати рослини, засвідчуючи свою щирю й глибоку повагу до природи та дому. Потім можна привітати господаря. Отже, ікебана – це і витвір мистецтва, і символ, і культура.

На цьому етапі доцільно запропонувати учням розглянути ілюстративний ряд та дати відповідь на запитання: «Чим відрізняється традиційна японська ікебана від інших подібних напрямків? Якими засобами мистецтва, на ваш погляд, користуються у створенні ікебани?»

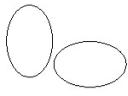
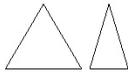
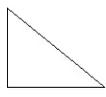
Слайд 2. Форми букетів у квітковій композиції

Коментар до слайда. Для того, щоб скласти красивий букет, необхідно знати правила його побудови. Складне аранжування з квітів, гілок, сучків, листя, злаків потребує знання основних елементів композиції й умілого їх використання. До таких елементів відносять крапку, лінію, форму поверхні, масу, колір, пропорції, акцент, рівновагу. Ці елементи композиції відіграють велику роль у всіх видах образотворчого мистецтва. Проте митець ікебани мусить керуватися особливими правилами і прийомами, які є запорукою вдалої композиції. Учні розглядають запропоновані на слайді фото та ілюстрації ікебан, описують – аналізують за наступним планом:

- Назва композиції (*добирається самостійно*).
- З якою геометричною формою асоціюється форма букета?
- Принцип, який покладено в основу букета (симетрія, асиметрія).
- Прийоми, за якими створено композицію.

Дитячі відповіді слід узагальнити, представивши учням таблицю «Форми букетів у квітковій композиції».

Форми букетів у квітковій композиції

Назва	Геометрична форма	Графічне зображення	
Кулеподібна			
Овальна			
Трикутна симетрична			
Трикутна асиметрична			
Серпоподібна			
Зигзагоподібна (лінія Хогарта)			
Вертикальна			

Слайд 3. Основи побудови та композиційні способи виразності ікебани

Коментар до слайда. В основу ікебани покладено принцип вишуканої простоти, що досягається виявленням природної краси матеріалу. Класична школа ікебани за основу бере три гілки (хоча може використовуватися до дев'яти гілок), які символізують «небо», «людину», «землю», що доповнюються невеликого розміру квітами і травами. Композиція може містити центральну квітку, навколо якої розташовані дрібні квіти, гілки дерев з листям.

На цьому етапі рекомендовано провести з учнями коротку бесіду: «У квітковому букеті повинні бути гармонія, об'єм, асиметрія, виразність, баланс. Що це означає?»

Залучення учнів до порівняння квіткових композицій допоможе з'ясувати основні правила їх побудови й особливості:

Гармонія. Японські композиції із квітів у своєму класичному варіанті відрізняються гармонійністю, співвідносною їхніх складових частин, а також співзвуччям композиції й навколишнього середовища. У конструкції аранжування закладений різносторонній трикутник, що є, за старовинним японським тлумаченням, вираженням найбільш ідеальної гармонії. Ця конструкція створюється трьома головними гілками, розмір другої за величиною гілки становить 3/4 від першої; довжина третьої гілки становить 3/4 від другої; довжина чільної гілки визначається залежно від розміру посудини, в яку ставлять рослини.

Об'єм. Ікебана має висоту, ширину й глибину, тобто вона тривимірна. Треба стежити, щоб квіти й гілки не розташовувалися в одній площині, а створювали враження багатоплановості.

Асиметрія. Найхарактернішою рисою ікебани є асиметричність, що відображає споконвічну живу рослину природу, якій не притаманна симетрія. Асиметрія композиції втілює закладену в ікебані певну невизначеність і відносність.

Виразність. Окремими елементами краси й певними технічними прийомами можна передавати глядачеві свій настрій, почуття, ідеї. Ікебана – не декор, не орнамент, тому не може повторюватися, тиражуватися. Щоразу вона створюється заново, якщо навіть використовуються ті самі рослини й ваза, тож повтор виключений.

Баланс. Рослини повинні розташовуватися так, щоб утворилася стійка гармонійна врівноваженість між окремими частинами композиції – передньої й задньої, лівої й правої. Кожна група рослин і кожна рослина окремо повинні органічно влітатися в загальний виразний ансамбль, створюючи цілісний гармонійний витвір.

Слайд 4. Форма, фактура та колір посудини

Коментар до слайда. Для ікебани дуже ретельно підбирають вазу. Вона може бути різної форми, фактури, кольору. Форму вази підбирають відповідно до розмірів букета. Наприклад, композиції з гладіолусів і дельфініумів краще розміщувати у високих вазах, а для айстр і левкоїв підійдуть широкі й низькі. Вази з успіхом можна замінити іншими посудинами: глечиками, декоративними пляшками, піалами, погільничками, розписними тарілками, розетками. Для оформлення композицій в еко-

логічному стилі широко застосовують корзини, солом'яні капелюхи, таці й віяла.

Слайд 5. Кольори у квітковій композиції

Коментар до слайда. Один із головних елементів правильно складеної композиції – колір, його гармонія. Всі кольори можна приблизно розділити на теплі (червоний, оранжевий, жовтий) і холодні (синій, фіолетовий, зелений). Гармонійно поєднуються: різні відтінки одного забарвлення (наприклад, від темно-рожевого до блідо-рожевого); сусідні кольори спектрального ряду (наприклад, жовтий, жовто-оранжевий і червоний); протилежні кольори, що створюють гармонійний контраст (помаранчевий і синій, жовтий і фіолетовий (при цьому один колір повинен переважати); три «неблизькі» барви (наприклад, зелена, жовта, помаранчева; при цьому один колір повинен домінувати, два інших – бути в рівних кількостях).

Підсумовуючи розповідь про мистецтво ікебани, варто наголосити, що традиції аранжування квітів як художнього напрямку коріннями сягає в глибину століть і налічує понад 500 років. За цей час були не тільки збережені старі традиційні форми, але на їхній основі були створені й нові.

Сьогодні ікебана привертає увагу українців як частина загадкової культури Японії, можливість доторкнутися до давніх традицій Сходу. Вивчаючи мистецтво ікебани, учні вчать бачити красу в просторі та природі, вчать терпіння, поважного ставлення не тільки до інших людей, а й до рослин, природи. Композиції майстрів ікебани дуже витончені, навіть скромні, але мають внутрішню силу, яка проявляється не в кількості яскравих квітів, а в гармонії форм і кольорів, де композиція являє одне ціле, але підкреслює красу кожної квітки.

Поступово вчитель підводить п'ятикласників до виконання самостійної практичної роботи. На цьому етапі пропонується практичне завдання, спрямоване на формування основи візуального художнього образу, здібності виявляти оригінальний підхід до його втілення; на пізнання світу, емоційний відгук на прояви естетичного в довкіллі та творах мистецтва; розуміння явищ навколишнього світу і способів їх відображення в образотворчій діяльності. Учні пропонуються створити власні квіткові композиції з традиційних квітів України. Для створення колективних квіткових композицій вони об'єднуються в групи. Учитель пояснює алгоритм складання власноруч ікебани із сухоцвіту. Спершу учень має поміркувати над ідеєю майбутньої композиції, далі настає технологічний процес:

1. Вибираємо форму посудини для композиції, середину поміщаємо губку, в яку легко вставляти стебла квітів.

2. Відповідно до форми вази обираємо форму квіткової композиції та задумуємо колірну гаму.

3. Квіти акуратно поміщаємо в заготовлену форму, пам'ятаючи про збереження рівноваги, щоб композиція не падала.

4. У центрі розміщуємо декоративні гілочки, навколо них починаємо створювати композицію, використовуючи квіти на шпажках навколо гілочок. Потім долучаємо зелень (зелені прутья віника) навколо квітів.

5. Даємо назву своїм композиціям та підбираємо віршовані рядки з японської поезії для захисту.

Під час виконання практичного завдання учитель коригує роботу учнів, відповідно до правил аранжування квітів, допомагає порадами, виправляє помилки, нагадує правила користування ножицями та клеєм, акцентує увагу на вдалому рішенні.

Одним із варіантів підбиття підсумків уроку може бути складання колективної квіткової композиції «БУКЕТ ЗНАНЬ» (учні відповідають на запитання і водночас ставлять у вазу квітку або гілку).

- > Що таке аранжування?
- > Для чого слугували невеличкі букети в XIV ст.?
- > Який незвичайний букет дарували в XVII ст. господинам?
- > Як називається в Японії мистецтво аранжування квітів?
- > Як перекладається з французької слово «букет»?
- > Як перекладається з японської слово «ікебана»?
- > Що необхідно враховувати у створенні букетів?

Висновки. Отже, заняття декоративно-прикладним мистецтвом, якщо вони стали органічною частиною всього навчально-виховного процесу, сприяють вихованню в учнів усвідомлення причетності до традицій свого народу та поваги до інших культур, формують світоглядні якості школярів, допомагають опануванню різних художніх технік відображення світу, набуттю досвіду об'єднання в самостійній діяльності, розвивають творчі здібності та навчають школярів цілісного, емоційного і глибокого аналізу творів мистецтва.

У перспективі подальших досліджень актуальною залишається проблема формування відображення навколишнього світу в учнів основної школи засобами декоративно-прикладного мистецтва в процесі позаурочної навчально-виховної діяльності.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Каган М. С. О месте искусства в жизни школы / М. С. Каган // Искусство в шк. – 1992. – № 1. – С. 11–19.
2. Масол Л. Виховний потенціал мистецтва – джерело освітніх інновацій / Л. Масол // Мистецтво та освіта. – 2001. – № 1. – С. 2–5.

3. Масол Л. М. Методика навчання мистецтва в основній школі : метод. посіб. для вчителів / Л. М. Масол. – К. : Шк. світ, 2012. – 126 с.

4. Психология подростка : полное рук. / под ред. А. А. Реана. – СПб. : Прайм-ЕВРОЗНАК ; М. : Олма-Пресс, 2003. – 432 с. : фото, табл.

5. Энциклопедический словарь юного художника : [для среднего и старшего школьного возраста / сост. Платонова Н. И., Синюков В. Д.]. – М. : Педагогика, 1983. – 415 с. : ил.

Стаття надійшла до редакції ?? м?? 2015 року

Краснова Н. Н., Дзюра Р. А. Формирование мироотображения у учащихся средствами декоративно-прикладного искусства

В статье раскрывается роль декоративно-прикладного искусства в формировании отображения окружающего мира у учащихся основной школы, представлены методические рекомендации по проведению занятий на примере урока в 5-м классе «Этот непознанный обычный мир. Аранжировка цветов. Ikebana» (компонент «Изобразительное искусство») интегрированного курса «Искусство» в общеобразовательной школе, по организации поисковой работы учащихся, эвристической беседы, художественного рассказа, слайдопрезентации и групповой практической работы.

Ключевые слова: уроки декоративно-прикладного искусства, ученики 5-х классов, аранжировка цветов, икебана.

N. Krasnova, R. Dziurakh CREATING A WORLD OF STUDENTS DISPLAY MEANS arts and crafts

The article explores the role of arts and crafts in the formation of the reflection of the world at the basic school students are given guidelines for the employment by the example of topics for 5 th grade «This unidentified unusual world. Arranging. Ikebana» (component «Art») integrated course «Art» in a secondary school, where the authors provide recommendations for the use of students' job search engine, heuristic conversation, fiction stories, slydoprezentatsii and group practical work.

Keywords: lessons of arts and crafts, students in grades 5, flower arrangement, Ikebana.